

Je laten raken

Voorganger: Ds. Erik van Halsema

Schriftlezingen: Lucas 10, 25-37; Kolossenzen 1, 3-20

The Good Samaritan,
Jules Pascin, 1917

Inleiding

De zomer is nu echt begonnen. De scholen zijn dicht. Ook voor ons als kerkelijke gemeente is het nu zomertijd. Tijd om te evalueren, tijd om een nieuw seizoen voor te bereiden. Het leesrooster biedt ons in deze tijd twee sporen aan: enerzijds de doorgaande lezing uit het Lucas-evangelie, anderzijds lezingen uit de brief aan de Kolossenzen. Beide sporen willen we vanmorgen op elkaar betrekken, in een dienst die we sober en kort zal zijn.

In het overbekende verhaal over de Barmhartige Samaritaan werd ik getroffen door dat ene zinnetje, dat de Samaritaan medelijden kreeg met de uitgeschudde reiziger. In de oude vertaling stond daar dat hij 'met ontferming bewogen' was. Mag ik dat eigenlijk een mooiere vertaling vinden? Want daarin komt tot uiting dat de reactie van de Samaritaan ook een lichamelijke was. In zijn eigen lijf voelde hij de ellende van die man langs de kant van de weg. Hij werd geraakt. Hij liet zich raken.

Overweging

Door wie of wat laten wij ons raken? Laten wij ons nog wel raken? Of zijn wij soms zo afgestompt dat er niets of niemand meer binnenkomt? De weg van het geloof kun je omschrijven als één grote leerschool in geraakt worden en zelf de keus maken je wél te laten raken. Het basisverhaal van de Bijbel, de uittocht uit de slavernij, begint er mee dat God de ellende van zijn volk hoort en ziet. En dat laat hem niet onberoerd: Hij wordt geraakt. Hij gaat een mens zoeken, Mozes, om zijn volk te bevrijden. De weg van geloof gaat daarop voort. Het is je aangeraakt mogen weten door een God die met ons, met jou mee wil trekken op weg naar een beloofd land. Naar de vrede die alle verstand te boven gaat. Het is meegaan in die stoet en je openstellen voor alles wat er dan om je heen gebeurt. Is ervaren dat God ook jón roept om mee te gaan. Die weg naar een beloofd land voor iedereen die wordt opgenomen door Jezus en zijn oproep open te staan voor de komst van het koninkrijk. Ja, en dan komt vanmorgen de vraag op: met wie ga ik dat allemaal doen? Wie is dan eigenlijk mijn naaste? Zo van: wie zijn de mensen van wie ik het toesta dat zij ook meetrekken naar het koninkrijk?

U kent de omkering in het verhaal: aan het eind wordt de vraag helemaal omgedraaid. Niet meer: 'wie is mijn naaste'? Maar: 'wie is de naaste geworden van degene die daar aan de kant van de weg lag?' Dus een totaal andere vraag!

De priester en de Leviet die hebben die man wel zien liggen, maar ze zijn doorgelopen, met een grote boog om hem heen – om wat voor reden dan ook. Het is een situatie die ook wij in ons land gaan krijgen als het strafbaar wordt om een illegaal mens te gaan helpen. Dan gaan ook wij met een grote boog om die mens in nood lopen. Zo niet de Samaritaan in het verhaal. Die doet alles wat ook de priester en de Leviet hadden moeten en kunnen doen maar niet gedaan hebben. Waarom doet hij dat?

Waarom doorbreekt hij de code dat Joden en Samaritanen geen contact met elkaar kunnen hebben? Dat is omdat hij *tot in zijn binnenste bewogen is* om wat hij ziet. Alles wat hij vervolgens doet dat begint er mee dat hij zijn hart open heeft gesteld en zich *heeft laten raken*. Alles wat hij weet over taboes en codes en wat deugdzaam is dat zet hij tussen haakjes, want hij ziet die ene mens en die mens is een mens als hij. Hij had daar ook kunnen liggen. Dan had ook hij geholpen willen worden door wie dan ook – als er maar hulp komt.

In Texas heeft een verschrikkelijke vloed plaatsgevonden waardoor ook tientallen kinderen die langs die rivier een kamp hadden zijn omgekomen. Er worden nog tientallen mensen vermist. Het is nota bene de Mexicaanse regering, die alleen maar ellende heeft te verduren van het huidige bewind in Washington, die direct aangaf dat zij wilden helpen. Zo krijgt het evangelie opeens vorm, heel concreet. En dat terwijl het huidige bewind in de VS muren optrekt, er alleen maar wil zijn voor geprivilegieerde mensen. Ja, zelfs heeft de huidige bewoner van het Witte Huis publiekelijk verklaard dat hij allen die niet op hem hebben gestemd haat. Als eerste president van de VS ooit wil hij niet de president van heel zijn volk zijn maar alleen van degenen die op hem gestemd hebben. Om met het boek Spreuken te spreken, later aangehaald door Paulus in zijn brief aan de Romeinen, zo stapelt Mexico gloeiende kolen op het hoofd van de VS: jullie mogen ons wel haten maar als er nood is dan helpen wij of je wilt of niet – hoeveel moeite en risico het ons ook gaat kosten.

Wat de Samaritaan deed was ook niet zonder risico. Het is een eenzame weg. Wie zegt dat de rovers niet meer in de buurt zijn? En toch, hij doet het. Hij verleent eerste hulp en brengt hem naar een logement. Om daar na de nodige zorg geboden te hebben de volgende dag weer te vertrekken, hem overlatend aan de zorg van de herbergier.

Die zin is een zin die wij allemaal en zeker ook onze diakenen ter harte moeten nemen: doe niet alles zelf maar schakel ook anderen in, zoek medestanders.

Als de vertelling over de barmhartig handelende Samaritaan ten einde is verschuift de focus geheel. Nu is het niet meer: wie mag ik uitkiezen als mijn naaste?

Nu is het: wie is de naaste geworden van het slachtoffer van de rovers? Dus van activiteit naar passiviteit. Van: 'wie zal ik helpen?' naar: 'door wie word ik geholpen?'

Vanmorgen hebben we ook een langere passage uit de brief aan de Kolossenzen gehoord. De epistellezing van deze zondag. Best een moeilijke lezing. Ik had er ook voor kunnen kiezen dit over te slaan. En toch heb ik het niet gedaan. Dat is niet alleen omdat ik denk dat u deze meer vaste kost ook wel aankunt. Het is ook omdat ik een verband zie met het verhaal over de Barmhartige Samaritaan. Natuurlijk, we zitten met die lezing waarin ook een langere hymne over Christus te vinden is, in een heel andere taal. Maar ik denk echt dat er een verband is met de vertelling over de Samaritaan die barmhartigheid doet. In dat verhaal als geheel gaat het om deel krijgen aan eeuwig leven. In de taal van Kolossenzen gaat het over door de Geest gewekte liefde, over kennis van God en over Christus als oorsprong en eerst-geborene uit de dood. 'Alles bestaat in hem' staat er. Anno 2025 zouden wij dat anders formuleren. Wij zouden zeggen: "De liefde van God in Christus is het 'materiaal' waaruit het universum is gemaakt". Dat is een geloofsuitspraak, natuurlijk. Wij durven te zeggen dat er meer is dan quarks en atomen en sterren en planeten en toevallige vormen van evolutie die de ene keer tot niets leiden en de andere keer tot iets moois. We durven vanuit het geloof iets meer te zeggen: dat uiteindelijk, als alles is gezegd, ook als alles ons is ontvallen, niet alleen als wij in de bloei van ons leven zijn maar ook als de kwade dagen komen – dat we uiteindelijk omringd worden door een liefde die aan alles voorafgaat, Gods liefde in Christus die ons draagt en voedt. Elke zondagmorgen stellen we ons samen daarvoor open. Dat heeft dan gevolgen voor de manier waarop we met elkaar om willen gaan. Door de week tekent het ons leven en ons werk.

Het verhaal van de barmhartige Samaritaan kan ook worden tot een wat oppervlakkig verhaal. Dat we het goede moeten doen. Ja, nogal wieses, dat weet elk kind. Dat zou elk kind moeten weten. Ik geef toe, we vergeten het vaak. Wat de afgelopen weken op de voorpagina van de krant staat heeft vaak bitter weinig te maken met welk goeds dan ook. Maar op zich geldt: mensen hebben een besef van wat goed is. De meeste mensen deugen. Maar er is meer, dit is te oppervlakkig. Het is de taal van Kolossenzen die ons behoedt voor deze oppervlakkigheid. Want in de gemeente van Christus bidden en handelen we terwijl we ons opgenomen weten in een Trinitarische beweging die aan onze kennis en aan ons concrete handelen voorafgaat. Vader, Zoon en Heilige Geest laten zich raken door elkaar – dat is wat wij durven te zeggen met de kerk van de eeuwen. Dat is wat Triniteit wil zeggen: in God is er een eeuwige dans van Vader, Zoon en Geest – en ze laten zich raken door elkaar – en die liefde, die ultieme goedheid die wil overvloeien en zich uiten in de kosmos, in planten en dieren – ja ook in de mens, ja ook in ons. Wij mogen ons laten raken door deze beweeglijke God en kunnen ons zo werkelijk laten raken door een ander. En tot naaste worden. Geraakt zijn wij, gedragen door de Goede God. In leven en in sterven worden wij gedragen.

De Lichtbron maakt deel uit van de

Protestantse gemeente
te Hilversum